

Maantieteet tutkimusyhteisöissä ja virtuaaliloikan tarjoamat mahdollisuudet

<https://doi.org/10.30677/terra.100384>

Maantiede on kirjava tieteenalakokonaisuus, jonka voi ryhmitellä monella tavalla, mutta tätä laajaa kokonaisuutta voi kutsua yleisnimellä maantiede. Meitä maantieteilijöitä ovat monesti askarruttaneet asemamme tieteiden kentässä ja oppialamme moninaisuus. Ainakin tämän hetken tiedemaailmassa moninaisuus on osoittautunut rikkaudeksi, kun monet nykyisin esiin nousevat tieteelliset kysymykset liittyvät tilaan ja tilasidonnaisiin ihmistoiminnan ja luonnon prosesseihin. Näitä tieteellisiä vastauksia odottavia kysymyksiä on aina makrotason geopolitiikasta pienen pienten virusten käyttäytymiseen ja luonnon muuttuviin prosesseihin saakka.

Kun tutkimusta ryhdyttiin Itä-Suomen yliopistossa äskettäin uudistamaan perustamalla tutkimusyhteisöjä (*research communities*) ja tutkimusryhmiä (*research groups*), maantieteelle tuli kysyntää ja sille löytyi monessa tutkimusyhteisössä oma paikkansa. Tieteenalamme laaja-alaisuudesta on hyötyä. Paikkaan, spatiaalisuuteen, luonnonprosesseihin, ihmistoimintaan, ympäristöön ja ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviin tutkimuskysymyksiin maantiede on moninaisuudessaan antamassa vastauksia. Meillä on myös menetelmiämme, jotka ovat nyt kysytyjä. Emme aina huomaa omaa osaamistamme ja sen ainutlaatuisuutta. Ainakin Itä-Suomen yliopistossa osallistuminen tutkimusyhteisöihin ja tutkimusryhmiin tuntuu tuloksia tuottavalta yhteistyöltä. Kun oman tieteenalan paikka on löydetty osana tutkimusyhteisöjä, niin

tieteenalamme löytää helpommin koordinaattinsa ja suunnan mihin kehittyä.

Tästä tieteiden välisen tutkimuksen ja koulutuksen kasvukehityksestä voi ennustaa, että maantiede muuttuu tutkimusyhteistyön ja vuorovaikutuksen myötä. Siitä tuskin on mitään haittaa. Pikemminkin se on tieteen evoluutiota, joka poikii samalla innovaatioita ja uusia ratkaisuja, joita ihmiskunta tarvitsee. Suomi tarvitsee kehittyäkseen tieteen tuloksia ja valmistuneet myös työpaikkoja. Tässä suhteessa etenkin monilla syrjäisemmällä yliopistoilla, joiden koordinaatteja en tässä pyri täsmäämään, on miettimisen ja tekemisen paikka, miten saada hedelmällinen yhteistyö välittymään käytäntöön eli kansalaisille, yrityksille ja hallintoon, sekä muuttumaan mielellään myös työpaikoiksi lähiseudulla.

Korona-aikana olemme huomanneet ja kokeneet, että tila koetaan uudella tavalla ja tähän muutokseen osataan reagoida. Yhteisöllisyys muuttuu virtuaalisemmaksi ja pystymme löytämään niin arkielämän kuin tieteen ongelmien ratkaisuja uusin tavoin. Korona on pakottanut meidät ratkaisuihin, joiden omaksuminen kokoustamisen tuloksena olisi ollut paljon hitaampaa kuin nyt pakon sanelemana. Toki tutkimusyhteistyötä yli kansallisten rajojen on tehty vuosisatoja. Nyt vain välineet ja toimintatavat ovat muuttuneet. Kirjeistä, fakseista ja osin sähköposteista sekä vierailusta ja kongresseista on siirrytty verkkoneuvotteluihin ja videopuhelusovelluksiin, jotka muuttavat sijainnin merkityksen

useimmiten lähes olemattomaksi. Korona-aika on tuonut etäopetuksen, etäseminaarit, etäväitökset ja webinaarit jokapäiväiseksi osaksi työtä ja opiskelua. Varsin hyvin tähän on sopeuduttu; on kätevää osallistua virtuaalisesti näihin tapahtumiin sen sijaan, että lennettäisiin maailman ääristä Suomeen pitämään esitelmä parin tunnin seminaarissa. Toki fyysistä vuorovaikutusta tämä virtuaaliloikka ei ole korvannut, joten ihan varauksetta tähän muutokseen ei voi suhtautua.

Muutos virtuaalisuuteen muuttaa myös yliopistojen ja sen yksiköiden rekrytointialueita. Nyt ei voi tai ei välttämättä tarvitse tulla Suomeen fyysisesti, vaikka suomalaisessa yliopistossa opiskelisikin. Opiskella voi aikaisempaa enemmän etänä. Tosin kaikki suoritusmuodot eivät ole vielä globaalisti toimivia, joten niitä on kehitettävä. Yliopisto, joka tämän mahdollisuuden osaa käyttää nopeasti hyödykseen tarjoten laadukasta opetusta ja joustavaa palvelua, on voittaja. Neljännesvuosisata sitten rakennettiin kansainvälisiä opetusohjelmia ja rajat ylittäviä tutkijakouluja ja niiden kehittämiseen ja

ylläpitoon tarvittiin paljon uusia resursseja. Korona-ajan tuomasta virtuaalisuudesta ja tästä opetus- ja tutkimusyhteistyöstä syntyy skaalahyötyjä, jotka tuovat merkittäviä kustannusetuja menneiden ohjelmien toteutuksiin verrattuna. Nyt ja jatkossa tarvitaan osaamista ja kekseliäisyyttä siihen, miten näitä mahdollisuuksia hyödynnetään ja opetus parhaiten annetaan. Suomi ei suinkaan ole virtuaalisesti syrjässä, vaikka sellaisenkin lausahduksen olen kuullut ei-maantieteilijän sanomana. Suomesta voi suuremmitta aikaongelmitta tarjota opetusta Aasiaan, Afrikkaan, Australian länsipuoliskoon, muuhun Eurooppaan, Etelä-Amerikkaan ja Pohjois-Amerikan itäosiin. Vain Tahitilla, Havaijilla, Alaskassa sekä Uudessa Seelannissa voidaan päivitellä, että Suomessa opetetaan aina juuri sikäläiseen yöaikaan. Suomalaisilla yliopistoilla ja myös maantieteellä on mahdollisuudet jälleen kerran uudistua ja kansainvälistyä, kun maailma virtuaalistuu.

MARKKU TYKKYLÄINEN,
Toimitusneuvoston jäsen